

Mark- och miljödomstolen, avdelning 4

Yttrande över departementspromemorian 2016:25

Miljöbedömningar

Mark- och miljödomstolen, som har granskat promemorian utifrån de intressen som domstolen har att bevaka, lämnar följande yttrande över förslagen.

Mark- och miljödomstolen är i huvudsak positiv till de förslag som lämnas i promemorian. Att åstadkomma större fokus på processen att bedöma miljökonsekvenserna och att uppnå en större flexibilitet i fråga om bedömningens omfattning är bra. Huruvida detta uppnås med de nu föreslagna bestämmelserna har domstolen svårt att överblicka.

Mark- och miljödomstolen är positiv till de nya begrepp som förs in i lagtexten såsom undersökningssamråd, förenklat underlag och avgränsningssamråd samt att det förtydligas vad som avses med miljöeffekter. Domstolens uppfattning är att dessa förslag, efter viss inarbetning av de nya begreppen, kan leda till en mer effektiv prövning.

Strategiska miljöbedömningar

I promemorian anges att förslagen beträffande miljöbedömningar för planer och program inte innebär någon ändring i sak utan endast avser förtydliganden. Mark- och miljödomstolen vill särskilt framhålla det positiva i att kraven på undersökning och formerna för beslutet om betydande miljöpåverkan förtydligas.

Av förslaget till 6 kap. 15 § miljöbalken framgår att myndigheter och allmänheten ska få skälig tid att yttra sig över förslaget till plan eller program och miljökonsekvensbeskrivningen innan planen antas. Om allmänheten och myndigheter inte fått skälig tid att lämna synpunkter utgör det hinder för att anta planen (s. 196). Enligt mark- och miljödomstolens uppfattning skulle således en utebliven eller för kort frist kunna utgöra grund för att häva beslutet om att anta

planen. Av förslaget framgår emellertid inte vad som skulle kunna anses vara en skälig tid. Det bör enligt domstolens uppfattning kunna anges en frist som betraktas som skälig i normalfallet. Eventuellt kan det anges i den allmänna motiveringen för förslaget. Enligt förslaget ska granskningstiden enligt 5 kap. 18 § andra stycket plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) vara minst 30 dagar i de fall detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Motsvarande frist skulle kunna anges som en utgångspunkt för bedömning av vad som utgör en skälig tid.

Det föreslås en ny bestämmelse i 6 kap. 19 § miljöbalken om skyldighet för kommunen att för allmänheten tillgängliggöra den övervakning och uppföljning av miljöeffekter som en plan eller ett program medför. Den aktuella informationen ska offentliggöras genom att den upprättas som en allmän och offentlig handling (s. 199). Av förslaget framgår inte vad som händer om en kommun underlåter att tillgängliggöra informationen på det angivna sättet eller om det finns synpunkter på informationens omfattning. Av promemorian framgår att det inte finns någon myndighet som utövar tillsyn över att övervakning och uppföljning görs av kommunen. Mark- och miljödomstolen utgår därför från att en kommuns eventuella brister i detta avseende inte sanktioneras på något sätt och inte heller kan bli föremål för beslut som kan överklagas enligt PBL.

Praktiska miljöbedömningar

Domstolen instämmer i det som framförs i promemorian på s. 226 att det är positivt för samrådet om samtliga samrådspartners kan ta del av samrådsunderlaget. Vad promemorian föreslår om allmänhetens möjlighet att ta del av samrådsunderlaget uppfattar domstolen som ett förtydligande av det som redan gäller i dag. Det är angeläget att förslaget inte innebär någon inskränkning av dagens bestämmelser om allmänhetens rätt till delaktighet och insyn.

Domstolen ser inga svårigheter med att publicera en kungörelse på domstolens hemsida i enlighet med förslaget i promemorian. Av författningsförslaget 6 kap. 41 § miljöbalken framgår att kungörelse ska göras i *en* ortstidning. Av den allmänna motiveringen till förslaget framgår inte om det har funnits någon särskild anledning till att ange att den bara behöver kungöras i *en* ortstidning. Beträffande kungörelse av ansökan anges i 22 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken att *Kungörelse skall snarast införas i ortstidning*. Domstolen anser att bestämmelsernas lydelse bör vara lika och att det i vissa fall kan vara motiverat att kungöra i mer än *en* tidning varför det inte bör begränsas till det.

Av författningsförslaget 6 kap. 39 § miljöbalken framgår att prövningsmyndigheten ska kungöra miljökonsekvensbeskrivningen och att allmänheten ska ges skälig tid och minst 30 dagar för att yttra sig över denna. Av 22 kap. 17 § miljöbalken följer att domstolen under vissa förutsättningar får kalla till huvudförhandling i målet i samband med att ansökan kungörs. Huvudförhandlingen får då hållas tidigast tre veckor efter det att kungörandet skedde.

Det är vanligt att mål som handläggs enligt 22 kap. miljöbalken, s.k. ansökningsmål, innehåller en miljökonsekvensbeskrivning. I den fortsatta beredningen bör man därför se över om de olika fristerna ska behållas.

Övriga frågor

Miljöorganisationers tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor

Miljöorganisationer föreslås få rätt att överklaga domar eller beslut som innebär ett försämrat områdesskydd. I promemorian finns, utöver Dricksvattenutredningens förslag, ingen redovisning av vilka beslut enligt 7 kap. miljöbalken som omfattas av den utökade klagorätten. I vissa fall, t.ex. vid ändringar av föreskrifter för naturreservat, kan det vara svårt att avgöra vad som menas med ett försämrat områdesskydd. Det framgår inte heller om det har övervägts om klagorätten omfattar beslut enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen. Vid den fortsatta beredningen bör det klargöras om några förtydliganden behövs i dessa avseenden.

Den föreslagna lagtexten i 16 kap. 13 § första stycket första meningen är lång och svårläst. En enklare utformning av lagtexten bör övervägas.

Domstolen har i övrigt ingen erinran mot att miljöorganisationers klagorätt utökas enligt förslaget.

Överklagande av beslut enligt lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning

Enligt promemorians förslag ska länsstyrelsens beslut enligt lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning överklagas till mark- och miljödomstolen i stället för allmän förvaltningsdomstol. Domstolen bedömer liksom promemorian att detta kan hanteras inom domstolens ordinarie verksamhet och att inga särskilda insatser krävs.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslaget om miljöprövningsdelegationernas utökade prövningsmöjligheter av vissa dispensfrågor m.m. träder enligt förslaget i kraft den 1 juli 2017 utan övergångsbestämmelser. Avsaknaden av övergångsbestämmelser belyses sparsamt i promemorian. Domstolen är inte helt övertygad om lämpligheten i att låta bestämmelser om prövningens omfattning börja gälla omedelbart vid en viss tidpunkt. Det är inte alltid lämpligt att under beredningen av ett mål behöva utöka prövningsramen. I den fortsatta beredningen bör det därför övervägas om inte bestämmelserna om miljöprövningsdelegationernas utökade prövningsmöjligheter bör gälla för ansökningar som lämnats in efter det att bestämmelsen trätt i kraft.

Det framgår inte av promemorian vad avsikten är med ikraftträdande- och övergångsbestämmelser för de ändringar som föreslås beträffande ideella miljöorganisationers utökade talerätt. Enligt de ikraftträdande- och

övergångsbestämmelser som följer av förslaget ska äldre föreskrifter gälla för handläggningen och prövningen av mål och ärenden om verksamheter och åtgärder där ansökan inkommit till den som ska pröva tillståndsfrågan före den 1 juli 2017. De föreslagna övergångsbestämmelserna innebär således att reglerna om den utökade talerätten inte kommer att tillämpas från det att bestämmelsen träder i kraft i fråga om mål och ärenden som inleds genom en ansökan hos en prövningsmyndighet. I fråga om mål och ärenden som i stället inleds som en anmälan med stöd av tillsynsbestämmelserna kommer bestämmelsen om utökad talerätt gälla då den träder i kraft. Det framgår inte av promemorian att den här skillnaden är avsedd.

Ändringarna införs som en följd av den praxis som utvecklats och som i sin tur är en följd av att domstolarna bedömt att dagens regler inte överensstämmer med de krav som följer av bl.a. Århuskonventionen. Domstolen kan därför inte se något hinder mot att reglerna om utökad talerätt kan börja gälla omedelbart oavsett hur målet eller ärendet inleds.

Remissyttrande har beslutats av chefsrådmannen Ylva Osvald, rådmannen Anders Lillienau, tekniska rådet Gisela Köthnig och tingsfiskalen Kristina Dreijer (föredragande).

Ylva Osvald

Kristina Dreijer